

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMĂNALĂ

DIRECTOR: * * ABONAMENTUL: * * BIROUL: * *
SEBASTIAN BORNEMISA * UN AN 300 LEI — EXEMPLARUL 6 LEI * PIAȚA CUZA VODĂ 16

SPRE IZVOARE

— UN APEL BINEVENIT —

de I. AGÂRBICEANU

Cu prilejul serbărilor întâia noastră asociație culturală, Astra din Sibiu, a făcut un călduros apel către știutorii de carte de dincoace de Carpați, să-și aducă aminte și de îndatoririle care le au față de cultura națională, în special față de cartea bună românească. Să-și revizuiască biblioteca fie care intelectual român, să și-o creieze cel care nu o are, și să iea contact cu creațiile artistice ale sufletului românesc.

Apelul Astei dă și indicații asupra autorilor cari trebuiesc citiți, unii dintre ei fiind indispensabili pentru înțelegerea firii neamului nostru, alții aducând sprijin real acestei înțelegeri. Se dau și nume de autori streini traduși în românește, precum și opere potrivite pentru tinerime.

A vorbi de necesitatea cărții literare, de hrana sufletească, câtă vreme lipsește bucata de pâine, adăpostul de zi și de noapte, o așezare care să asigure ziua de mâine, desigur, că ar fi deplasat și zadarnic. Dar a atrage cu insistență atenția publicului asupra acestei necesități, când te adresezi unor oameni cari pot alege între bucata de pâine și fălia de cozonac, între locuința cu două camere și cea cu șeșe, între călătoria cu clasa întâia pe accelerat și automobil, nu mai poate fi un anahronism, ci o împede înțelegere a situației și a datoriilor de azi.

Și, în pragul celui de al optălea an dela unire, putem spune, cu conștiința împăcată, că am ajuns să avem o însemnată pătură socială care poate să aleagă între pâine și cozonac, între locuința strâmtă și incomodă și cea care poate satisface toate pretențiile.

În primele zile de după unire mulți dintre noi am avut intenția împede a stărilor cari vor urma, și prevedeam cu certitudine o întrerupere în preocupările de ordin mai înalt cultural ale societății noastre culte din Ardeal și Banat. Peste 70% din intelectualii noștri, mai ales dela orașe, și-au schimbat ocupațiunea, au fost necesități de împlinirea datoriei către țară, să ocupe diferite funcții, să-și mute domiciliul, să-și vândă avutul, și adeseori să nu mai poată cumpăra nimic în loc.

Anii cei dintâi după unire au produs la noi o mare și adâncă perturbare de ordin economic-social, o răsturnare ca din prilejul unei migrațiuni. Cuiburi vechi au fost distruse ori părăsite, adăposturi noi trebuiau create. Astfel se putea prevedea începerea unei vremi de mari frământări în care preocupările principale nu mai aveau să fie cele de ordin cultural idealist, ci cele de ordin economic, egoiste și materialiste.

Ori ce viețuitoare întâi își construiește cuibul, culcușul sau adăpostul, și numai pe urmă cântă, zburdă, dă semne de o viață superioară celei pur materialiste.

Omul nu face o excepție. Și pentru noi rămâne vecinic adevărul: *Primum vivere, deinde filosofare.*

Dar nu mai incupe îndoială că în cei șapte ani dela unire, o parte însemnată a societății noastre a ajuns să-și zidească cuibul cel nou. Sute dacă nu mii de intelectuali ardeleni își au azi casele lor proprii la orașe. Mii de inși au slujbe cu caracter de inamovibilitate. Mulți au reușit să-și dureze o bună stare materială.

Dacă am lua în socotință pretențiile de lux, de mari ridicări în ierarhia socială, ar trebui să ajungem la concluzia că azi la noi un număr respectabil de oameni au apucat de-asupra mizeriilor materiale, chiar și a grijiilor de această natură.

Și, între astfel de împrejurări, un apel ca al Astei nu poate să fie decât bine venit. Căci acești oameni cărora le dă mâna și le place să trăiască pentru preocupări ridicate deasupra celor pur materialiste, e bine să li se aducă aminte, dacă am uitat, că întâia datorie a lor, după ce au scăpat de grijiile materiale, este să iea contact cu sufletul românesc, așa cum se manifestează el în creațiile noastre artistice, ca la ori care alt popor.

Și, de datoria aceasta, din păcate, mulți au uitat, și, ceea ce este și mai rău, mulți nu o simțesc de loc.

Realizarea unității politice e nevoie să fie completată prin realizarea unității sufletești. Nu în înțelesul că unității politice nu i-ar fi premers o unitate sufletească foarte puternică, nici în înțelesul că prin ea să ajungem la delaturare oricărui neînțelegeri sau lupte dintre românii diferitelor provincii, ci în înțelesul că prin ea să fim capabili să înțelegem diferitele laturi ale sufletului național, înțelegându-le să nu le credem străine, ci părți constitutive ale aceluiasi spirit, și văzându-le așa să le știm aprecia. Iar acest mare act de întrepătrundere nu se poate naște decât prin cunoașterea și aprofundarea în creațiile spiritului românesc, cuprinse în operele noastre de artă.

Căci ele sunt pomii în care înfloresc și rodesc comorile sufletului unitar național. Și, în mod conștient, numai prin ele se întărește acest suflet.

Cine crede că poate fi român întreg, ori chiar român mare, în România nouă, având o avere însemnată sau stând pe o înaltă treaptă socială, fără să-și iea osteneala a cunoaște creațiile artei populare ori a celei culte în care vibrează sufletul național cu toate comorile lui, — a ajuns și trăiește zadarnic în România-mare. Contribuția lui la adevărata unitate sufletească, la creșterea sufletului, a puterilor naționale, e nulă.

De aceea credem bine venit apelul Astei pentru cititul literaturii române. Azi avem un public pe care-l poate viza acel apel: avem oameni cari au și timp și bani, să poată lua contact cu produsele spiritului românesc.

NICUȘOR ȘI VRĂBIILE

— Poveste pentru copii —

de SEPTIMIU POPA

Nicușor simțea o adevărată bucurie în sufletul său de câte-ori vedea vre-o vrabie zburând la cuibul ei. Auzia ciripitul vesel al pușorilor în cuib, iar el clipa șiret din gene și zicea:

— Creșteți numai creșteți, pușorilor, că o să ajungeți voi pe mâna mea!

O vrabie își făcuse cuibul tocmai sub streșina casei lor. El număra zilele ce aveau să mai treacă până să crească puii mari.

Zluc mult dorită sosi în sfârșit. Nicușor se urcă la cuib și scoase din el patru pușori, cari îl priveau cu ochi mari, bătând din aripioare. Apoi, legă câte-o sfoară de picioarele fiecărui pui și — le dete drumul să zboare.

Crezând că au scăpat din robie, pușorii își întinseră aripile și se ridicară în aer. Dar, a fost o fericire numai de o clipă. Capetele sforilor erau în mâinile lui Nicușor, iar puii, căzura repede pe pământ. Abia acum au cunoscut sămăni pușori starea tristă în care au ajuns. Ciripiră un cântec trist, atât de trist, încât de jalea lui tremurau frunzele de salcâm și firele de nalbă.

De-odată o vrabie alergă în sbor nebun către ei.

Pușorii o văzură și încetară cântecul. Oprindu-se pe craca unui salcâm, vrabia îi privea tristă.

— E mama lor, — își zicea Nicușor. Ce păcat că nu pot să pun mâna și pe ea!

Pușorii își îndreptară ciocurile către Nicușor. În ochii lor se iviră lacrimi.

— Lasă-ne, — spuneau acești ochi, — lasă-ne să sburăm la măicuța noastră!

Dar Nicușor se așeză pe pământ, îndreptă capetele pușorilor către măicuța lor și le zise:

— Ei, spuneți-vă acum cele din urmă povești, e'apoi vă duc în casă

și vă omor...

Din piepturile pușorilor ieși acum un glas neobișnuit, ce sămăna cu omenescul „vai”. Ciripi și vrabia, și — neobișnuit era și ciripitul ei. Lui Nicușor i se părea că pricepe acest ciripit.

— Băiete, — ciripea vrabia, — de ce-mi chinuiești pușorii?

— E treaba mea, — răspunse Nicușor. Dar tu, de ce ți-ai făcut cuibul tocmai sub streșina casei noastre?

— Iată, de ce. Știam că tu ești școlar și credem că n'am să mă tem de tine. Odată te-am auzit doar, învățând pe de-a rostul „Omul și vrabia”, o poezie scrisă de un mare prieten al paserilor. Ai căpătat notă bună pentru poezia aceasta, desigur...

— Așa-i!

E bine, spune-mi: de ce nu mi-ai omorât pușorii când erau mici, fără aripi? De ce vrei să-i omori tocmai acum, când tot aterul e al lor, când aș putea să mă întrec în sbor cu ei?

— Așa-i, așa-i, — făcu acum Nicușor răsărind. Să sburați colo către holda noastră, să ne lăsați incai și fără grâu!

— O, Doamne, — suspină vrabia. Spune-mi, băiete, ai văzut vre'un om rămas cu hambarele goale din cauza vrăbiilor?

— Am văzut în vara trecută holda noastră mâncată la un capăt de vrăbii...

— Da, la un capăt. Poate, o jumătate de pas, ori nici atât... Dar știi tu, că puținul grâu ce-l ciupim și noi din holde, oamenii ni-l dătoresc?

— Ha, ha, ha! Vrei să-mi spui poezii? Nu cumva o să-mi recitezi „Omul și vrabia”, — hai? Nu mai osteni. O știu și eu. Dar poezii scriu din fantazie. Sunt cârlige lungi, cu foarfeci la vârf, cu ajutorul cărora

oamenii pot să-și curățească pomii de omizi, fără să mai aibă nevoie și de ajutorul vrăbiilor...

— Te înșeli, băiete, — ciripi vrabia, necăjită. Ori-câte cârlige ar avea oamenii, ei vor curăți numai o parte a omizilor, cam cincizeci la sută. Restul îl curățim noi, vrăbiile...

— Atunci dară, oamenii n'ar trebui să-și mai curățească pomii de omizi, ci să-i lase cu totul în grija voastră, madam vrabie!

— Nu, băiețule! Omizi se fac multe, așa încât noi singure nu le-am putea stărpi. Ele se stăpesc însă de minune prin această întovărășire a oamenilor cu vrăbiile. Fără această tovărășie pomii s'ar urca și n'ar mai face nici poame, nici omizi. Ar fi rău și de noi, și de voi. Și apoi, să nu crezi, că noi ne atingem cu plăcere de holdele voastre. În vremea când se coc holdele, sămânțele de ierburi și buruieni, — principala noastră hrană vegetală, nu sunt coapte încă... Iar insectele cu care noi ne hrănim de obicei, — poate din cauza căldurii prea mari, dispar atunci pentru oarecare vreme. Noi atunci suntem nevoite să ciupim de ici, de colo, câte un grăunte, poate, unul la mie, ori, și mai puțin. În schimb, pomii voștri sunt plini de poame gustoase...

Nicușor nu știa ce să mai zică. Vrabia își privea cu duioșie pușorii, cari ascultară triști această convorbire.

După câteva clipe de gândire, Nicușor își deschise graul și întrebă pe vrabie cu glas duios:

— Așa dar să dau puilor drumul?

— Dă-le drumul, ciripi vrabia, veselă de această întorsătură neașteptată. Vrăbiile sunt doar prietenele oamenilor, și oamenii n'au dreptul să le omoare, ori să le țină în captivitate...

O luptă grea se porni în sufletul lui Nicușor.

A fost o luptă de scurtă durată. Înșeninându-se la față, deslegă florile dela picioarele pușorilor și le dete drumul. Pușorii sburară, ciripind drăgălaș, la măicuța lor.

Imbrățișându-i cu drag, vrabia le zise:

— Vedeți, dragii mami!, — noi între oameni avem mulți prieteni, cari ne iubesc. Dușmani avem numai între copii. Să nu-i judecăm însă, căci ei o fac aceasta din nepricepere. Astăzi, să ne veselim, căci Nicușor ni-s'a făcut prieten. El desigur o să ne câștige și alți prieteni între copii...

Vrabia avu dreptate.

Nicușor trăiește și astăzi și iubește mult paserile. Când vede pe vre-un copil cu puie de pasere în mână, îl bate ușor pe umeri și îi zice:

— Lasă-i să zboare! Paserile sunt prietenii oamenilor. Cel ce chinuiesc, ori omoară paserile, fac mare păcat.

Și copiii buni îl ascultă...

PLOPUL

G. Tutoveanu

*Ce jalnic îl știam alt' dată,
Stăpân pe 'ntinderea de văi,
Privind la hora nflăcărată
Și la hârjoana de flăcăi.*

*În jurul lui așteau năvală
Opt sate lainice de joc,
Și el, în haina-i triumfală,
Vibra de farmec și noroc.*

*Și-atâtea inimi zbruciumate
De taina sfântului fior,
Sub vraja bolșii încrustate,
Le-a fost tovarășul de dor.*

*Frunzișu-i alb, zăpor de fluturi,
Umplea văzduhul pân' în zări
Cu o larm' aprinsă de săruturi,
De tineretă și cântări...*

*Și azi, îmi pare-un turn de gheață
Înfipt la margine de drum;
Din toată spornica viață,
Nici umbra visului, acum.*

*De prîntre ramuri, stau să cadă,
În zvoana baterii de vânt;
Noianuri sure de zăpadă
Și țurțuri grei pân' la pământ...*

*Învins de-a crivățului gheară,
Pierdut cu creștetul în nori,
Adoarme trist în orice seară
Visând șiraguri de cocori.*

UNDE-AM INVĂȚAT GAZETĂRIA...*

de SEBASTIAN BORNEMISA

Socot, că gazetăria este o meserie, dar nu ca ori care alta, ci cea mai grea și cea mai nobilă dintre toate. Este firesc deci, că ea trebuie însușită mai înainte ca cineva să se apuce a o exercita. Despre aceasta vreau să vorbesc eu aci, unde și când am însușit această nobilă meserie și care erau gândurile și visurile mele, mai înainte, ca să ajung în cea dintâi redacție a unei gazete din Ardeal.

* * *

Eram de 18 ani și mi-aduc și acum aminte de cele dintâi versuri plăpânde, pe care isbutisem să le public. Puseseam în ele tot visul tinereții mele și când mi-am văzut strofele imprimare pe hârtia galbuie a „Foi Interesante“ dela Orăștie, o fericire dulce mi s'a strecurat în suflet și deodată cu ea o otrăvă, care m'a înlanțuit pentru totdeauna de masa de scris. La 18 ani rezoluțiile se iau repede și în înfrigurarea visurilor mele mă hotărâsem, să-mi închin toată viața și tot rostul numai scrisului. De sigur că nu doream să mă fac numai decăt... gazetar. În închipuirea mea visam să umezesc cu poezii lirice doi ochi senini și, poate, o aureolă de poet-nemuritor!

Dar soartea a vrut pe semne altfel, căci într'un amurg de vară, pe când ascultam cântecul frunzeilor de sălcii de pe malul Murășului blând și încercam să înfirip versuri duioase în amintirea unui amor stâns prea de vreme, mi-a venit o scrisoare care m'a dus deadreptul în redacția gazetei „Libertatea.“ Părintele Moța, care mă cunoștea numai după cele câteva poezioare și articole, pe care mi le publicase, — mă invita să mă duc pentru câteva săptămâni la gazeta dânsului. Este ușor de închipuit, ce înrăurire a avut asupra

sufletului meu invitația aceasta. A doua zi am făcut rost de cele două coroane, care-mi trebuiau, ca să pot lua trenul până la Orăștie și la două ceasuri după amiază am bătut sfios în ușa redacției „Libertatea.“ Nu voi uita nici odată această clipă. Era zi de Joi, zi grea de expediție și părintele era grăbit foc. După câteva cuvinte încheiate cu făgăduiala, că vom vorbi mai mult de seară, la un concert care se ținea tocmai atunci în sala restaurantului „Central“, a trecut în sala de expediție. Cum până la amurg era încă mult și cum nu aveam ceva mai bun de făcut, l'am urmat și eu. Sgomotul mașinelor, care zoreau să tipărească cele vreo 12,000 de foi, cât era în 1910 tirajul „Libertății“, vraful de gazete, care erau într'o clipită făcute, adresate și pachetate de mânele zorite alor zeci de fete, deschideau înaintea mea o viață nouă, de muncă și de înfrigurat avânt. Mi-a plăcut din cea dintâiu clipă viața aceasta și hotărârea mea luată în ajun, fu definitivă: Voi încerca să fiu de folos în locul, unde mă țărăște soartea. Și poate tot ea a vrut, ca tot în aceeași după amiază învulburată să zăresc în treacăt și doi ochi caprui de copilă bălaie, care mi-au rămas apoi dragi toată viața.

* * *

Așa am intrat în școala de gazetărie a părintelui Moța, acu-s 15 ani. Ce era pe atunci „Libertatea“, aceasta o știe toată generația mea. Cel mai răspândit ziar popular în Ardeal și Banat, scris de un condeiu excelent și cu o înrăurire covârșitoare în viața politică și culturală a poporului nostru. Cuvântul lui era magic și faima îi era dusă până în cele mai ascunse cătune. Aici am învățat că a fi gazetar la noi în Ardeal însemnează de cele mai multe ori o viață plină de sbucium, de muncă neîntreruptă și o încordare su-

* Din Almanahul Presei, apărut acum.

praomenească de fiecare zi. Viața părintelui Moța, care trecea dela masa de scris la masa de administrație și dela masa de administrație la masa de expediție, era pentru mine o pildă de muncă eroică cum nu mai văzusem. Acesta era deci gazetarul ardelean: un preot care-și spulbera săptămână de săptămână sufletul și credința la mii de cetitori, — o energie neobosită, care se sbuciuma clipă de clipă și nu conținea decât în miez de noapte, pentru-ca după câteva ceasuri de odihnă să se sbuciume din nou și să înceapă iar același muncă istovitoare și nerăsplătită... Nu-mi pot închipui nici astăzi altfel pe un gazetar ardelean. Aici am văzut eu taina izbândeii și dacă am izbutit cât de cât cu cele două publicații ale mele „Cosinzeana” și „Lumea și Țara”, apoi acestui minunat dascăl de gazetărie al meu, care a fost părintele Moța, am să i-o mulțumesc. Stând ani de zile în apropierea sa nemijlocită și văzând sbuciumul și credința sa tare și neîndoielnică, — am observat că pentru a răzbi și a creia ziare trainice și înfloritoare, nu se cer atât de mult capitulari uriașe cât mai ales un caracter de oțel și o hârnicie fără pereche. Acesta este secretul pentru care gazeta „Libertatea” cu suplimentele sale „Foaia Interesantă” și „Plugarul Luminat” înfruntă de un sfert de veac toate vicisitudinile timpului și lipsită de subvenții și de conjuncturi, pe care unei gazete bune viața politică le oferă pas de pas, ea merge fără teamă de ziua de mâine mereu înainte, împlinind pe acest colț de pământ o misiune națională dintre cele mai formidabile.

Ochi mei aruncând acum o privire retrospectivă asupra acestor fapte, nu se pot opri la trecutul meu de ucenicie gazetărească, fără să încerce a cuprinde și viața de astăzi a presei românești de dincoace de Carpați. Trăind intențiv în mijlocul ei, cunoscând de aproape ani de înfiripare a mai multor

publicații și văzând generația de gazetari, care se ridică, mă întreb dacă viitorul va fi mai trandafiriu decât trecutul și dacă cei ce caută a se adăposti astăzi în presa ardeleană, mai reprezintă oare aceiași garanție pentru ea, pe care au reprezentat-o vechile generații de slujitori ai condeului? Stau parcă la îndoială, căci prea mi se par

pripiți acela, care dau buzna spre această viață de jertfă. Desorientați asupra enormelor sacrificii, pe care astăzi un ziarist trebuie să le aducă pas de pas, ei îmi par adesea niște fluturi care-și ard aripele la cel dintâlu contact cu flacăra mistuitoare a acestei vieți, care nu e nici ușoară și nici prea încărcată de beneficii materiale.

BALICUL

de SEBASTIAN STANCA

Student la universitate — iată visul cel mai frumos al fiecărui elev de liceu. Viața de student, cu toate atribuțiile ei de libertate și descătușare din cadrele rigide ale regulamentului de liceu, plutește în fața elevului licean ca o „fata morgana”, ademenitoare și ispititoare, care vrăjește în sufletele juvenile ale candidelor tinerețe tablourile cele mai fermecătoare.

Elevul trecut biruitor peste cel mai mare obstacol, al bacalaureatului, se răsbună imediat pe regulamentul despot. Pălăria ia locul chipiului soios, măciuca pe a penaul, Țigara iasă la lumina zilei din umbra buzunarului părlit, unde se furisase de atâtea ori de ochii iscoditori ai profesorului și proaspătul abiturient își poartă acum fără teamă cultul sexului frumos pe corso, sfidând cu satisfacție opreliștea nemiloasă de până ieri.

... Soarele dă belșug de lumină și căldură, trecătorii sunt senini, guralivi și veseli, ochii negri, albaștri etc., sunt ademenitori, natura svăcnește în plină tinerețe și lumea întreagă plutește într-o exuberanță de fecerire, totul și toate se bucură și admiră o vară întreagă pe cel salvat din legămintele liceului și candidat la universitate.

Cu cât se apropie Septembrie, cu atât crește din zi în zi proporțiile sale conștiința demnității de om matur, de care de aci încolo trebuie să țină seamă convenționalismul so-

cietății. Și dacă până acum Septembrie era luna mahnirii și a regretelor, iar la despărțire de căminul părintesc, de pretini, de cunoșcuți și mai ales de — „ideal”, liceanul nu arareori pleca cu ochii plini de lacrimi, — momentul plecării e acum așteptat cu o nerăbdare înfrigurată. Cu zimbete de radioasă bucurie urcă scările trenului noul candidat de student universitar. Iată-l în capitală, în atmosfera mult doritei „Alma Mater”. Dela pasul cel dintâi îl întâmpină însă desiluziile vișurilor efemere. În furnicarul ulițelor nime nu-dă atențiunea încasată cu multă prisosință acasă, în cercul cunoștințelor sale. O umbră de ambiție jignită i se furizează între sprâncene. Numai birjarii își îmble cu stăruință vehiculele lor hodorogite.

Cu bagajul infundat în lada tovarășă nedespărțită a pribegiei sale prin liceu, candidatul de „cive academic” descinde la unul dintre cunoșcuți, vulpe bătrână de anul al patrulea. Camera îngustă, întunecoasă, cu mobile vechi cu miros de fum de țigară și aerul înăcrît de alcool, e mărturia unor libațiuni vesele din noaptea trecută. Haine rispite într-o adorabilă disordine, lăzi, geamantane, cărți și patru studenți tolăniți somnoroși pe pat, pe divan, pe masă și scaune dau un aspect oaspelui nou sosit.

— „A, tu erai, — se răstește gazda — ce cauți tu aici, patrioate?

— „Am venit la universitate, răspunde cu sfială tânărul.

— „Balic, va se zică, balic. Hehehe. Cine dracu te-a mai adus și pe tine la școală. De ce nu te-ai făcut plugar, cismar, tâmplar ori tăietor de lemne? Ori crezi că aici îți zboară porumbii fripți în gură? Ti-i sătura tu de „Alma Mater“. — Ei, dar ce face tat-to și mă-ta? Și Victorița cea cu ochi căprui? — Pții, ce mai jumărică de fată. Arz'o soarele s'o arză. — Auziți măi, trântorilor. Sus! Sculați și vă vedeți de treabă. Căutați-vă locuințe, doar camera mea nu-i hotel. Până de seară să vă cărăbăniți de aici. — Ai o țigară, patrioate? Așa! Mersi! Ș'acu o țuică, să ne mai desmorțescă. Poftim! Inchină! Așa! Noroc și vole bună!

Primirea aceasta „studentească“ îl zăpăcește pe tânărul nostru și o scântee de nedumerire amară îi tulbură apele iluziilor juvenile.

Lada rămâne aci, aruncată peste bagajele celorlalți colegi „in spe“ și el pleacă în căutarea unei camere. Îndatorirea aceasta, de care îl cruțase până acum grija tatălui său, îl apasă ca o povară de plumb. Ispitind și hârtiile lipite pe porți, cari anunță camerele de închiriat, înșfârșit el își ia inima în dinți și intră pe nimerite într'una din aceste curți. O babă cu aspectul unei fosile din anticitate îl întâmpină cu multă afabilitate.

Novicele stă în fața gazdei stângaci și neajutorat. Baba îi înțelege sfiala și cu zâmbete șirete îi recomandă locuința, o cameră în fundul coridorului, cu mobile medievale, mirositoare a mucegai, cu icoana „răposatului“, care a fost funcționar harnic și cinstit la administrație, cu multe sentințe și nuduri, desemnate pe pereți, moștenirea generațiilor de studenți, cari s'au perândat prin acest adăpost. Baba îl asigură că va avea noroc: cincisprezece doctori au ieșit din această cameră. Blândeța femeii, care îi evocă în minte pe mama-de-acasă, îl îndulceșează, iar titula de „domnule doctor“ ce l-o repetă baba cu aplomb,

il măgulește și târgul e făcut. Tânărul răsuflă ușurat. Până seara e instalat la domiciliul, câștigat cu multă satisfacție de truda sa proprie.

Calvarul însă e abia pela început. Ca să devii adevărat student ai să mai prestezi câteva probe, cari să te oțelească și să te cheme la realitate.

În temelul obicinuinței din liceu balicul se prezintă precis la ora 8 dimineața la universitate. Cu senzația omului ce se apropie cucernic de altarul bisericeii, balicul urcă sfios scările largi de piatră albă ale universității. El știe dela cei „bătrâni“ că popasul cel dintâi e quaeștura, unde se face înmatricularea. Rotind ochii prin „hala“ universității descoperă curând limanul cel dorit, scris cu litere mari de aur deasupra unei uși grele de stejar, ferecată cu gratii de fier. Nedumerit de această pustietate la o oră atât de înaintată, balicul se apropie de gratii. În dosul lor nici o mișcare.

Pedelul universității

Dintr'o cameră lateralnică apare un personaj cu o mutră gravă, cu pasul larg și fruntea înălțată, isbind cu multă autoritate ușa în țâșnă. Balicul bănuind pe rectorul, își ridică reverențios pălăria, dar pedelul se trece nepăsător pe lângă

dânsul, dispărând în pervazul portalului dela ieșire.

De fapt el e persoana principală la universitate, căci prin mâna lui se desleagă multe taine ale studenților și fără de dânsul nimic nu se întâmplă în această măreață instituție. El este focarul constant care trece permanent prin toată înlănțuirea semestrelor nenumărate, pe când rectorii și decanii apar la suprafață abia un an de zile, pentru ca în urmă să dispară în apele fluctuante ale profesorilor. Atribuția aceasta îl împrumută o autodemnitate deplin conștientă, pe care o și exploatează cu prisosință.

Vremea trece încet și greoaie. Comilonii apar pe rând tot mai mulți în fața ușii cu gratii. Întâi doi, apoi trei, apoi zece, 50, 100, etc. A trecut și ora zece. Balicul stă înghesuit la gratiile de fier, mulțimea începe să se agite, la început domol, apoi tot mai stăruitor, pen-truca în urmă să se deslănțuie strigăte, urlete și bătăi furioase în ușă, care stă mută și nemișcată. Furtuna pornește valuri de isbire în gratii și bietul balic îndură cu resignație apostolică tortura înghesuielii, care îi stoarce boabe de sudori pe frunte. Târziu către 11 se îndură ușa povarnică să se deschidă scârțind și balicul imbrăncit de năvala uriașe dela spate, dă buzna în birou. La ghișeu însă altă pacoste. Foile de cursuri nu's în ordine și quaeștorul îi refuză înscrierea.

Intervenția pedelului salvator îl dumirește și cu greșelile reparate novicele, trecând și a doua zi prin acelaș purgator, își vede înșfârșit indexul iscălit și pecetluit de mărița sa d-l quaeștor.

Peste etapa a doua trece mai ușor. Decanul e mai expeditiv. În fața manierelor de civilizație superioară, balicul se simte mititel și fricos, cumpănind cu multă precauțiune fiecare răspuns la întrebările decanului. Votul de cive e solemn și sfânt, isvorit din cele mai adânci cute ale sufletului. Iar când marele magister al facultății îi întinde mâna proclamându-l „cive academic“, noul

Profesorul de specialitate

cive e în culmea fericirii. De bucurie se pleacă până la pământ și ar sta să-l sărute mâna. Dor n'o fac ceilalți, n'o face nici el.

Cu ziua de mâine încep cursurile. Un „streber” mai bătrân îl face atent la lupta ce se dă pentru locurile din bănci. Cu cât ești mai aproape de catedră cu atât mai repede poți intra în grațiile profesorului și ai mai multă garanță de succes la examen. Balicul grăbește în sala de cursuri. Dar băncile din frunte sunt de mult ocupate de „colegele”, mai mult sau mai puțin simpatice, cari își fixează din bună vreme biletele de vizită în bătaia ochilor profesorului de pe catedră. Iar „băeții” sunt nevoiți să se instaleze în băncile din urmă.

Nu-i mirare deci că sânguincioasele colege sunt întâmpinate cu grațiosități nu prea măgulitoare de „vulpile bătrâne”. Balicul rămâne uluit în fața acestei delicatețe ironice debitate la adresa „sexului frumos”. Ei, dar colegul e coleg și între colegi nu este deosebire de vârstă, de rang sau de sex.

Sub impresia amintirii din liceu

Sala e plină. Profesorul cuvântează splendid, înflăcărat, entusiasm de subiectul cursului său. Studenții ascultă fascinați. Iată o pauză. Profesorul pune o întrebare. Balicul recăzut în senzația timpului de pe băncile liceului ridică instinctiv degetul. Profesorul zămbește, „colegul” izbucnește în hohote de râs, „colegele” își infundă obrazul în batiste, iar în băncile din fund se urăște un mormăit infundat, însoțit de tropote semnificative de călcăie. Ba-

licul roșește până la urechi. Și cu aceasta se frânge și ultima zală din lanțul care l'a mai legat de amintirea celor opt ani de liceu.

De acum balicul a trecut peste botezul reglementar de „cive academic”, el e „student universitar” în toată accepțiunea cuvântului. El intră în toate drepturile și onorurile la cari îl îndreptățește privilegiul de student. Deci onoare celui ce onoare i-se cuvine.

Opera poetică a lui Lucian Blaga

— Poemele Luminii* —

de ION BREAZU

În întâiele pagini ale volumului *Pietri pentru templul meu* — frate gemen al *Poemelor Luminii* — poetul declară războiul pesimistei metafizici de laborator, care reduce omul la un simplu atom, supus unor legi neîndurate și cerea, luptă înversunată în contra acesteia, dusă de „eroi ai moralei independente, libere, vii și tari”. Clipa în care s'a găsit neputincios în fața imensității de taine a vieții a fost pentru el cea mai minunată: „Încăpăținat, tare, drept și convins mi-am zis că nu realitatea materială, pe care o simțim și o măsurăm, ar trebui să ne fie mai valoroasă, nu adevărul pe care ni-l mijlocește deducția silogistică, ci realitatea lăuntrică a visurilor pe cari vrem să le înfăptuim și adevărul pe care și-l crează *întregul nostru eu, cu toate patimile și avânturile sale*”. (*Pietri*, pag. 4).

Această concepție a personalității integrale, creatoare este focul din care pâlpăie flăcările întâului volum de poezii a poetului. Să nu slobozim înghețul adevărilor științei peste marea de visuri de cari viața este plină ca o prisacă în zi de vară cu zumzet de albine; să desfundăm toate drumurile personalității pentru a se lupta cu ele, a se încanta de ele, a-și făuri altele noi și a-și

lărgi și adânci astfel sentimentul și a-și oțeli voința pentru *creație*, în adevăratul înțeles al cuvântului. Îndeosebi acestor două laturi ale personalității omenești: sentimentului și voinței le înalță imnuri, poetul în acest volum. Această îndărătnicie în a crea îl determină să lupte până la moarte cu soarta, fie ea cât de crudă, și'n pragul morții să o simtă de-asupra lui, istovită de puteri (*Zamolxe* p. 78).

De-aceia Lucian Blaga este un mistic rapsod al *vieții*, în sensul nitzschean al cuvântului. Viața cu tainele ei ascunse „în flori, în ochi, pe buze ori morminte”; în florile raiului, în zămbetul Evel, după a căror veșnicie perdută, Adam, plânge disperat — e lumina nouă, ametoare în jurul căreia el joacă, uneori sălbatec, dionisiac, ca un primitiv în care viața gâlgăie cu putere nestăvilă, alteori mai potolit, istovit de prea multă tinerețe, sau înfiorat de spectrul morții, care-i va răpi odată această lumină a vieții.

Văpaia vieții creatoare pe care o simte arzând în vinele lui e însuși Dumnezeu. La gândul că îl poartă în el, îl prinde un sălbatec dor de joc nebun, de *creație*, pentru că nu să simtă Dumnezeirea robită în el:

* Volumul întrebunțat de noi este editat de „Cartea Românească”, 1919.

„Pământule, dă-mi aripi:
Săgeată vreau să fiu să spintec

Nemărginirea,
Să nu mai văd în preajmă decât cer,
De-asupra cer,
Și cer sub mine —
Și aprins în valuri de lumină
Să joc.
Străfulgerat de avânturi nemăpomenite
Ca să răsufle liber Dumnezeu în mine,
Să nu cărtească:
„Sunt rob în temniță”.

(Vreau să joc! p. 10).

Având această conștiință a vieții, și crezând cu încăpăținare în ea, poetul cere munți pe care să-i poată răsturna o putere atât de formidabilă — și nu-i află (*Dar munții unde-s?* p. 38).

Viața, căreia am văzut că îi dă nimbul divinității, este un râu universal de dorinți în continuă realizare. În clipe de infinită liniște poetul se simte val din acest râu: dorinți strămoșești se împlinesc în el și dorinți cari înmuguresc în el și sunt înăbușite de împrejurările vieții își vor găsi realizarea peste veacuri, cine știe în care urmaș (*Liniște*, p. 28).

Dela divinizarea vieții și conceperea ei ca un râu universal, al cărui izvor e la începutul creațiunii până la panteism nu e decât un pas. Ideea vom întâlni-o amplu dezvoltată în *Pașii Profetului*, o găsim însă și în *Poeme în Melancolie* (p. 92), unde durerea neînțeleasă pe care, evident, firea, cu care se simte atât de intim unit — o toarnă în suflet, n-o simte în inima lui, ci în picuri de ploaie; și mai departe, această deplină contopire cu natura:

— „Și altoită pe ființa mea imensa lume
Cu toamna și cu seara ei
Mă doare... ea o... rană”...

Viața în vraja căreia el joacă nu e numai cer, ea e și pământ; nu e numai lumină, ci și umbră; pasiunea nobilă și patima amară formează trup nedespărțit. Precum umbra e nedespărțită de corpul luminat, astfel și patima însoțește până la mormânt sufletul luminat de viață. Acest gând l-a îndemnat pe poet să-și numească întâiul ciclu din volum: „Sufletul și umbra sa”. Dumnezeu și Satana, simbolurile eterne ale binelui și răului s'au împăcat în el, pentru întâia oară:

„Pe semne — învrăjbiți
De-o vecinicie Dumnezeu și cu Satana
Au înțeles, că e mai mare ficare
Dacă-și întind de pace mâna... și s'au
[împăcat
În mine: împreună picuratu-mi au în
[suflet
Credința și iubirea și'n doi-ala și min-
[ciuna”
(*Pax Magna*, p. 91)

Ideea o regăsim în *Pământul* (p. 14) în care bățăilor inimei iubitei îi răspunde — simbolic — pământul; în *Mugurii* (p. 19), gândul cărora îl fac să tresară cald de amarul patimilor cari înmuguresc în pieptul lui tânăr; Raiul chiar, își are farmecul luminii dela flăcările ladului (*Lumina Raiului*, p. 44); și aceeași idee dă subiectul legendei *Isus și Magdalena* (p. 86).

În mijlocul acestei încântări de viață se ridică uneori spectrul hidos al morții, care-l va smulge odată din beția ei de visuri și-l va cufunda în neant. Pentru cine a simțit farmecul vieții în toată bogăția lui, ideea că moartea va sufla odată în această lumină, atunci când îi apare, îi chină grozav. Fantazia bogată a poetului brodează legende și pe această temă. Așa e *Lacrimile* (p. 34) în care Dumnezeu, îndurătorul, a dat lui Adam lacrimile ca să-și poată îneca în ele durerea care îl mușca atât de crud, când și-a văzut perdută veșnicia vieții. Senzația morții îl învalue în fiorul ei în liniștite nopți cu lună, când viața e adormită (*Fiorul*, p. 40); spectrul unui cap de mort îi apare în ochii iubitei, când îi cântă frumseța ca împăratul Solomon:

„Frumoasă-i ursitoarea mea,
Frumoasă-i ca o zână din povești...
Și ochii ei sunt mari și limpezi,
Și ochii ei sunt o minune”...
(*Ursitoarea mea*, p. 30).

Lacrimi îi năpădesc în ochi la gândul că mâinile frumoase care-i cuprind capul plin de visuri vor fi cea odată în palmele lor urna cu cenușa lui și ele și atunci vor fi tot așa de frumoase (*Frumoase mâni*, p. 32); în zâmbetul iubitei el nu simte numai farmecul vieții ci și fiorul morții (*Luceafărul*, p. 26).

Câteodată însă, când liniștea caldă și mângăioasă învalue totul și firea doarme în vrajă de lumină blândă, atunci îi picură în suflet împăcarea cu pacea eternă a morții (*Go-runul*, p. 16).

Lumina aceasta a vieții o simte în vine, mai bogată, mai plină de vrajă, în iubire. Când acest sentiment îl arde în sânge atunci, ca prin revelație, își reamintește de bogăția de lumină care a trebuit să fi revărsat-o „Nepătrunsul” când a creat lumea:

„O mare
Și-un viitor nebun de lumină
Făcutu-s'a în clipă:
O sete eră de păcate, de doruri, de
[patimi]
O sete de lume și soare...”
(*Lumina*, p. 8)

Științifismul, cu pretențiositatea lui de a da adevăruri absolute a înăbușit această mare de lumină dela începutul veacurilor. Singurul strop rămas, care n'a putut fi atins, fiindcă ar fi murit cu el și viața, e iubirea:

„Lumina ce-o simt năvălindu-mi
În piept când te văd — minunato,
E poatecă ultimul strop
Din lumina creată în ziua dintăiu...”
(*Ibidem*, p. 8)

Când iubirea îi dă clipe de extaz, găsim aceeași viziune a originii ei divine:

Nu-mi presimți iubirea, când privesc
Cu patimă'n prăpastia din tine
Și-ți zic:
„O'nici odată n'am văzut pe Dumnezeu
Mai mare”!?...
(*Nu-mi presimți?...*, p. 42)

Sorbind cu patimă din tainele iubirii el vine în contact cu vecinicia:

„Femeie
Ce mare porți în inimă și cine ești?
Mai cântă mi înc'odată dorul tău
Să te ascult
Și clipele să mi pară niște muguri plini
Din cari înțor alevea — vecinicia...”
(*Dorul*, p. 84)

Din părul iubitei trebuie să fie urzit vâlul de mister al lumii (*Din părul tău*, p. 20)

Iubirea îl înlanțue câteodată atât de sălbatic încât își simte brațele nește flăcări în cari iubita-i arde ca'ntr'un rug. Ar vrea atunci să fie mistuiți amândoi în focul acestui

sentiment; cu ei să se prefacă în cenușă și — pământul, ca să nu regrete viața care-i rămâne în urmă și'n care alții se vor arunca cu aceeaș patimă, ca și el (*Noi și pământul*, p. 24)

Când patima își încleștează sufletul atunci simți nu numai vraja ei seducătoare, ci și groaza de faptele spre cari ea te-ar putea mână. Deaceea toate patimile mari ascund în adâncul lor fior de tragic. Când farmecul iubirii îl învâluie pe poet mai tainic, senzația de groază îl urmărește, totuși, ca'n *Noapte* (p. 76) unde lirismul este încadrat în următoarea imagine cu valoare de simbol:

„Pe lună când ne scapără'n argintul
[nopti]

Pocalele de vin ca niște ochi de fiară
.....

Iubirea, ca și viața în miezul căreia ea pulzează nu-l atinge numai cu veșnicia; nu-i trezește numai fior de tragic, — ea-i pune fantazia în jocuri, scâldate în lumină șg'lobie de umor. Nuanța aceasta de umor o găsim în ciclul „Răsul Satirului”, din care desprindem vre-o câțiva „stropi”.

Veșnicia, atât de greu de îmbrățișat ca gândul o pipăim cu sentimentul — așa cum aflăm buzele iubitei prin întinericul din miez de noapte... (*Vecinicul*, p. 60); iubirea își sapă urmele în suflet, stângaci, fără să le simțim la început, ele însă cresc uriașe, în umbra amintirilor, — așa cum crește numele pe care ți-l sapi, — copil, fără de griji — în scoarța unui arbore... (*Creștinămintirile*, p. 54; și... iarăș legenda: în ochii femeii se ascunde o taină pe care a trebuit să i-o șoptească Evei, șarpele, când i-a întins mărul. Despre această taină scripturile nu spun nimic; Dumnezeu însuș, n'a putut-o auzi — deaceea zadarnic cautăm să prindem taina care se ascunde sub pleoapele femeii. (*Eva* p. 56).

Dar poetul nu reduce sentimentul iubirii numai la sexualitate. Inima, simbolul sentimentului e lutul din

care a fost făcut vasul, în care Prometeu a furat focul din Olimp; în lutul ei, potir de lotus, a căzut lacrima filosofului, care a simțit mai întâiu „îmbrățișarea veșniciei”; în lutul ei, de pe Golgota, s'a scurs scumpul sânge al lui Isus. Cei mai mari eroi ai umanității au fost numai inimă, și dacă Dumnezeu va crea o altă omenire, de *supraomeni*, aceasta din lutul inimii va fi plămădită (*Inima* p. 19).

Volumul cu care Lucian Blaga și-a croit atât de surprinzător drumul în literatura romândă cuprinde în el un cult, al vieții, ca principiu universal al existenței. Poetul adoră viața care *crează și se crează* în univers fără de a fi preocupată de vre-un principiu moral, estetic, sau de altă natură. Ideea vom găsi-o minunat personificată în misterul *Zamolxe*, unde păduraticul zeu al Traciilor răspândește credința în Dumnezeu-Orb.

Din sufletul poetului în care mocnea acest foc al vieții au scăpat scântei care ne-au arătat într'o lumină nouă câteva dintre fețele fundamentale ale acestui etern subiect al gândului și al simțirii omenești. În operele următoare focul va izbucni în întregime, viu și luminos; poetul va evolua în acest cult, definindu-se pe sine.

DESPĂRȚIRE

Ecat. Pittiș

Au rămas în urmă
Munții mei, frumoșii,
Au rămas în urmă,
Și cu glas trudit
Clopot de aramă
Ruga sfântă și curmă.
Colo'n asfințit
Cu pleoape roșii
Cerul par'că plânge
Lacrimi mari de sânge,
Lacrimi mari și grele
Cum au fost acele
Ce le-ai plâns tu, mamă,
Când ne-am despărțit.

IDĂRI ÎN SEAMĂ

DOINA

poezia populară lirică selecționată și
aranjată de I. Corbu

Poezia populară prin spontaneitatea și simplitatea ei, fragedă și artistică, a fost și este totdeauna o comoară de neprețuite realizări estetice. Nebăgată în seamă de cărturari, trăind însă din plin sub streșinile sărace în sufletul celor ce au creat-o, asemeni cenușerilor din povești, și-a așteptat Făt frumosul care să-i scoată la lumină întreaga nebănuită frumusețe. Așa s'a întâmplat apoi că întâiele colecții ale acestor flori de câmp, asemeni unei revelațiuni au deschis pentru poezia vremii perspective largi și adâncimi mărețe de gând și de simțire. Venind ca un vânt sănătos al munților și al câmpiilor, poezia populară a înviat și a înprospătat prin influențele ei încheieturile poeziei culte înăbușită în atmosfera de salon.

Ce au însemnat pentru literatura noastră îndeosebi, întâiele culegeri de poezii populare, e îndeajuns de cunoscut. Literatura noastră propriu zisă își are rădăcinile chiar în solul bine cuvântat al poeziei populare, iar limba noastră literară, după ce a fost împânzită de mulțimea franțuzismelor, turcismelor și grecismelor, și după ce valurile curentului latinist o primejdiau s'o toarne în forme curioase pe care numai savanții puteau vorbi, a renăscut tânără și vâjoasă tot din contactul pe care literatura cultă l'a avut cu cea populară.

Culegeri de basme, proverbe, ghicitori, și îndeosebi de poezii populare am avut în număr bunicele. Asemeni și scriitorii a căror scris avea bogată ramificație de rădăcini în miezul produselor sufletești ale poporului... Aproape peste toată întinderea pământului locuit de români

s'a făcut de către oameni competenți culegerea sistematică a poeziei populare, și astfel avem un material dacă nu prea bogat, totuși îndestulitor. Așa cum îl avem însă, și bun și rău, și cu poezie și fără poezie adevărată, unde alături de frumuseți neperitoare se înșiră și banalități monotone, el poate forma material de studiu pentru cercetător, nu însă întotdeauna poezie prețioasă. Pentru cetitorul pe care-l preocupă numai partea frumoasă a poeziei populare s'a simțit nevoia de-a *selecta* ceace e mai frumos din multele colecții, de-a face deci o *antologie* a poeziei populare. Astfel de antologii pe lângă cele parțiale, dintr'un singur domeniu, mai însemnate avem două: a dlor *O. Densușianu și G. Murnu* și nici nu îmbrățișează larg toată poezia populară. Cartea pe care a publicat-o acum dl *I. Corbu*, „*Doina*,” este și ea o astfel de antologie. În cuprinzătoarea prefață, dsa arată clar, cum a procedat la „selecționarea și aranjarea poeziei populare lirice,” dând și exemple. „Acelaș cântec în acelaș sat nu ți-l vor recita nici doi la fel, unul mai adauge altul mai lasă, altul mai modifică — fiecare după gustul sau potriveala cu pășania lui proprie. Și așa se întâmplă, că la un cântec trumos găsești amestecate și versuri proaste și fără rost, cari strică tot farmecul cântecului. De ce am fi legați într'o culegere selecționată să redăm diamantul cu noroi cu tot, când curățatul e așa de ușor și de îndreptățit.” Pornind din acest punct de vedere dl Corbu spune. „N'am adaus dela mine niciun vers, dar am desfăcut unele, cari era aparent că n'au nici o legătură între sine și numai din greșală au fost legate de oaltă... De câte ori am găsit prin ziare sau cărți, variante cu câte un vers frumos care lipsea în colecția mea, am introdus versul la locul potrivit... Marea majoritate a poeziilor e însă nemodificată.” Această în ce privește selecționarea. Aranjarea originală — și noi o credem fericită — unde sunt grupate mai multe poezii sub un titlu sugestiv dl Corbu o prezintă așa la post-scriptumului prefeței: „Pe lângă selecționarea materialului din punctul de vedere al creațiunii artistice, nu e puțin lucru aranjarea lui. Mărgeaua neînșirată poate să te lase indiferent, dar te încântă când o vezi prinsă cu altele în salbă, la loc potrivit. Poeziile populare lirice sunt de regulă scurte; dispoziția sufletească abia trezită de câteva versuri

bune, se schimbă prea repede. Efectul însă se intensifică, grupând mai multe poezii cu subiect identic sub o titlă, ca simple strofe.”

Din prefață, dl Corbu apare ca un alegător și aranjator original al materialului poetic pe care l-a publicat în „*Doina*” dsale. Acest sistem însă poate fi discutat nu numai de savant sau de folclorist, dar chiar și de simplul cetitor. Atunci când tai sau aduci unele versuri ori faci schimb cu altele pe cari le desprinzi din variante, fără îndoială că nu „falșifici” poezia populară, fiindcă nu poți nimic dela tine ci lucrezi tot cu material popular înrudit. Dar se pune stăruitoare întrebarea: pe baza cărui criteriu faci această operație?

La tot cazul însă, ceace ne-a dat dsa în „*Doina*” e o înmănușare bogată a celor mai frumoase versuri izvorâte din sufletul cu nebănuite adâncuri, a geniului poporan.

Sistemul de aranjare al dlui Corbu îl credem dintre cele mai reușite, îndeosebi pentru părțile I, II și IV, deși ar fi și aici de făcut unele observații. Dacă „efectul se intensifică” atunci când urmează mai multe poezii în jurul aceluiași subiect, se cere totuși o variație a lor ca să nu urmeze două „strofe” nu numai cu acelaș motiv dar aproape cu aceleași cuvinte, așa cum am observat câteva. Tot așa introducerea obiceiului „Cununii” în „*Plugușorul*,” care cuprinde întreagă povestea muncii plugarului de peste an, dacă nu se pare frumoasă și plină de poezie, totuși pare că prin lungimea momentului secerșului față de celelalte, alterează echilibrul poemei.

Atât împărțirea în: I „*Dor și drag*” II „*Dor și jale*” III „*Voinicie, iubire de neam și moșie*” IV „*Chiuituri*” și V „*Colinde*,” precum și metoda eliminării și înlocuirii unor versuri, pot fi chestiuni de discuții largi. Ceace e însă indiscutabil e frumuseța poeziilor înmănușate în „*Doina*.” Spațiul nu ne lasă să stăruim asupra lor și nici nu e de lipsă căci doar avem atâtea studii frumoase asupra acestor căutece. Totuși ni se pare că e interesant să notăm câteva cuvinte noi, întrate în structura versului popular:

Că și *amoru* are un dar
Că-i și dulce și amar,
Amorașul meu cel bun
Cum umblă pe drum nebun;

apoi

Cărărușe din pădure
Pardosită cu alune

sau

...cu șurțe *brodate* în flori
...și cu *justa* stărticată... etc.

mai e apoi neologismul *poezie* și alte câteva.

Pentru frumuseța lor într'adevăr cuceritoare, nu putem încheia această dare de seamă, fără a reproduce câteva versuri. Iată bunăoară poezia vaporosă a amorului nemărturisit:

Frunză verde siminic
Sue mândra pe colnic
Răsucind la borangic,
Dar pe fus n'a pus nimic
Ca se uită dup' un nor —
— Bată-te pustia dor.

parcă e o pânză din Grigorescu, cu toată nelămurirea unui suflet delicat și visător. Sentimentul înstrăinării are iarăși exteriorizări de clasică simplitate și măreție:

Frunză verde mărăcini
Mă duc maică prini străini;
Eu m'oi duce voi mi-ți plâng
Tot cu lacrimi de sânge:

Mărunjele
Ca bobu
Ușurele
Ca plumbu
Unde pică
Lemn despică
Unde cade
Lemnul arde. —

Cine nu simte frumuseța simbolului morții și a vieții din toată modestia versurilor:

Săracă lumină-aprinsă
Bātu vântul și se stinsă,
Bātu vântul pe fereastră
Se stinse lumina 'n casă.

— sau adâncă și nelămurita tristețe din:

Te lasă, te lasă
Salcie pletoasă,
Să te-apuc cu mâna
Să 'mpletesc cununa
S'o port totdeauna.
Te lasă te lasă
Salcie pletoasă
Să te bată vântul
Să săruți pământul
Să-mi umbrești mormântul...

Intr'un studiu mai amănunțit ar fi poate interesantă cercetarea ames-

tecului motivelor dintr'o poezie într'alta, a imaginilor luminoase cari abundă la fiecare pas și a limbii pline de mlădieri și de nuanțe. Asemeni cercetarea ritmului poporan plin și el de nuanțe de multeori abia perceptibile, ar da rezultate frumoase. Și-ar mai fi încă și alte chestiuni, cari ar merita atenția. Spațiul și timpul ne oprește.

Din punctul dsale de vedere, de-a populariza cele mai frumoase cântece populare și de-a le aduna într'un mănunchiu mare și frumos

ordonat, dl Corbu care a lucrat vreme multă cu dragoste la „Doina” dsale ne-a dat cea mai bună și cea mai largă antologie a poeziei populare românești. Pentru frumusețea vesurilor cari se înșiră pe paginile îngrijit tipărite, am dori ca să aibă o răspândire cât mai întinsă, și de-aceia o recomandăm călduros cetitorilor noștri. Răsfoind-o vor petrece câteva ceasuri senine și vor simți florii adevăratei frumuseți artistice.

Teofil Bugnariu

CULTURALE

Calendarul Minervei, pe anul 1926 îngrijit de S. S. R. prin materialul pe care-l aduce precum și prin frumoasa-i execuție tehnică este printre calendarele noastre de o deosebită frumusețe și înălțime. Oricâte ar fi revistele literare prin cari scriitorul ține contact cu publicul cetitor și oricâte ar fi mijloacele prin cari se încearcă crearea unei atmosfere familiare între scriitor și public, calendarul prin însăși natura lui, este cel mai indicat pentru aceasta. Pătrunzând în familie ca un prieten trebuincios, calendarul poate semăna aici din plin sămânța gândurilor frumoase și a emoției de artă. În streinăutate printre cărțile pentru cari se cheltuește cea mai multă grije, locul de frunte îl ocupă calendarele și almanahurile. La noi de multe ori calendarul nu era decât un mijloc de exploatare publică neaducând aproape nimic pentru ochi și suflet, în afară de partea calendaristică. „Cartea Românească” a înțeles să ne dea acum din nou an de an, un calendar civilizat. De-aceia a cerut sprijinul Societății Scriitorilor Români, sub a cărei direcție îngrijire și din a cărei contribuții literare vom avea după cum promite dl L. Rebreanu, an de an un calendar de-un nivel din ce în ce mai înalt. Din materialul pe care-l aduce „Calendarul Minervei” în acest an e de remarcat în deosebi partea artistică și literară care tinde să fie o oglindă fidelă a mișcării noastre artistice

din ultimii ani. Așa cum a apărut, „Calendarul Minervei” e o carte utilă și așteptată. Am dori ca anii viștorii să-l aducă din ce în ce mai bogat și mai voluminos.

Societatea de Măine, harnica revistă socială din Cluj pentru îmbrișarea cător mai multe domenii de manifestare spirituală, a început să dea lunară și câte un supliment literar și grupând în coloanele sale talente bune, ar putea deveni un factor remarcabil pentru viața literară a Ardealului, dată fiind răspândirea largă — după cât se știe — a Societății de Măine. Pentru trezirea vieții literare în Ardeal salutăm cu bucurie și căldură gestul Societății de Măine. Cu unul suntem mai mulți astfel și mergem cu puteri sporite pe acelaș drum și spre acelaș scop. Întâiul supliment apărut de Crăciun, aduce contribuțiile scriitorilor ardeleni mai răsăriți. De remarcat în deosebi traducerile fragede din Anacreon ale harnicului nostru colaborator Teodor Mureșanu și o poezie a dlui A. Cotruș. — Înregistrăm cu bucurie în coloanele noastre gestul Societății de Măine și-i dorim putere și spor.

Se strâng rândurile. — Viața noastră literară de astăzi are aspectul celei mai pronunțate descentralizări. Poate niciodată nu am avut atâtea grupări de scriitori — și mai slabi și mai buni — ca astăzi și atâtea reviste literare și culturale răsărite în deosebi în orașele provinciei. Dacă faptul acesta își

are laturea lui bună pentru crearea unei atmosfere literare, pentru afirmarea puternică a unui curent este însă neprielnic și uneori chiar dăunător. Când greutatea materiale în cari se sbate viața unei publicații culturale sunt atât de mare încât o fac ca după un avânt de câteva luni și-apoi după o tângire anemică să dispară, crearea unei reviste literare este cel puțin o îndrăsneală. Pe lângă acest neajuns mai vine apoi și faptul că oricâți scriitori credincioși ar avea un curent, când el curge fărâmițat în zeci și zeci de ramuri în alvii modeste nu are aceeaș putere ca și când unindu-și toate puterile ar luneca într'o matcă largă și cuprinzătoare. Cetatea bani or Olteni, Craiova este astăzi în plină viață literară. Din frământarea aceasta de neastâmpăr tineresc au răsărit mereu o mulțime de reviste literare. *Ramuri, Năzuința, Flamura* și în urmă *Suflet Românesc* dacă erau afirmări de talente viguroase, sufereau de apariția regulată aproape numai a acelorași 2—3 nume la sumar. Pentru aceasta credem plin de miezul unor viitoare roduri, gândul de-a se uni într'o singură revistă puternică al *Năzuinții* și *Sufletului Românesc*. Într'un oraș de frunte, două ramuri viguroase ale același curent se unesc și-și împreună puterile și rostul. E o grupare a rândurilor din care numai bine poate ieși pentru literatura românească. Revista astfel încheagată în cadre largi și purtând și semnificativul titlu de *Năzuința Românească*, ar fi o puternică tribună de afirmare a *spiritului românesc*, tribună care se cere tot mai mult înălțată. Promisiunea de-a ne da astfel prin „Năzuința Românească” o revistă cuprinzătoare și cu tehnica și volumul marilor reviste apusene o așteptăm în realizarea ei. Din atingerea alor două generații, una matură și alta care se ridică viguroasă, în conducerea aceleiași reviste, nu ne îndolm că se vor naște frumoase înfiorări sufletești. Rodul va fi poate binecuvântat De-acela intelectualii craioveni cari își unesc acum o parte a puterilor, merită toată lauda noastră.

Convorbirile literare din București și *Almanahul presei române*, aduc în acelaș timp două articole asupra nefericitului luptător, scriitor și gazetar bănățean: *Cassian R. Munteanu*. Unul care încearcă să cuprindă în linii generale întreagă activitatea și viața acestui înflăcărat

tânăr, în câteva pagini evocative din „Convorbiri“, e semnat de Valerica Branisce, iar cel din Almanah, scris în cadrul amintirilor din frământările pribegiei ardelenilor e semnat de dl. O. Ghibu. Amândouă articolele se plâng pe drept, că deși mormântul acestui bun fiu și scriitor de talent al neamului e încă prospăt în cimitirul din Lugoj, (a murit în 12 Ianuarie 1921), uitarea s'a așezat prea grea și prea de vreme peste el.

Viața scurtă a lui Cassian R. Munteanu, s'a scurs sbuciumată de furtuni, și izbită de stâncile greutăților aseneni unui alb părau de munte. Intrat dela prima tinerețe, dela 18 ani în greul gazetăriei și a pribegiei, purtat pe fronturi pentru idealuri streine de cele pe cari le nutrea în suflet, dezertând printre mii de primejdii și trecând în țara liberă, și acolo în zilele grele de desnădejde și pribegie luptând și cu arma în rândul voluntarilor și cu condeiul, bolnav și slab tot timpul, viața lui prezintă în desfășurarea ei scurte momente de dureroasă tragedie. Singur aproape, atunci când Banatul lui scump era la chestia zilei, dintre pergele spitalului scria o gazetă politică: „Banatul“

Suflet de poet a scris una umăr bunicel de versuri, de schițe și de amintiri, îngropate acum în foile galbene ale gazetelor vremii. De-o căldă sensibilitate și uneori de-un tulburator misticism versurile lui cari stau dovada unui puternic talent în formație, așteaptă o mână pioasă care adunându-le să le samene în conștiința publicului. În 12 Ianuarie anul acesta, se împlinesc 5 ani de când inima lui Cassian R. Munteanu a încetat de-a mai bate. „Cosinzeana“ a cărei colaborator a fost, de-asupra mormântului prea de vreme uitat, plânge o lacrimă pioasă de amintire.

DIFERITE

Primejdie nouă pentru Europa, anunță un vesit profesor londonez. După ce de-atăta amar de vreme am fost bănuți de vijelia războiului, după ce sărăcia e încă apăsătoare de-asupra noastră, și după ce din vastele întinderi rusești tot mai flutură însângerata amenințare a nebuniei roșii, o soartă neîndurată par'că ne-alungă în gura milioaneilor de... furnici. Ei da; nu radeți. Primejdia care ne amenință e primejdia furnicelor din America de Sud. Se spune că acest fel de furnici, răpitor și sălbatic, ia o tot mai mare răspândire geografică și

prin corăbii trece chiar peste ocean, în Europa. Până aici nici o primejdie, doar ne avem și noi furnicile noastre, și în afară de mica injecție de acid furnic cu care ne mai dăruiesc atunci când vara odihnim în iarbă la umbră, nu ne fac altceva rău. Dar vezi că primejdia începe de-aici. Mai aprinse și mai lacome decât ale noastre, aceste furnici americane, pe unde au ajuns au făcut mari stricăciuni. Așezându-se pe pielea galițelor de curte, ba chiar și a copiilor mici nepăziți, făcând o mulțime de răni, fac să curgă tot sângele animalului sau a copilului, și apoi după ce moare îl rod până la oase. Țările calde din America sunt pline de astfel de furnici, și ele au apărut și prin porturile Spaniei, Portugaliei și Italiei, fără să se răspândească mai departe. Se pare că le oprește frigul. Dacă însă aclimatizându-se, se vor răspândi în adâncul Europei, primejdia furnicilor anunțată de profesorul din Londra și de care noi rădem acum, poate deveni o profecție dureroasă...

Se schimbă lucrurile. Se pare că spiritul omenesc, plictisit de monotonia aceluiași întâmplări cari se repetă mereu, tinde să schimbe ordinea care ni se pare naturală în desfășurarea lucrurilor. Revoluțiile prin însuși principiul lor au sfărmat totdeauna vechile clișee și vechile obiceiuri, chiar dacă acestea n'au avut nimic comun cu cauzele pentru cari se aprindea valvata revoltei. Așa s'a întâmplat cu calendarul care a fost din nou creat în revoluția franceză și tot așa se întâmplă acum în Rusia. Pe lângă că stăpânirea bolșevică și-a creat și ea un calendar... bolșevic, aici se mai întâmplă și altceva. Gazetele aduc ecourile unei curioase desbateri a celor două asociații femeiești din Rusia asupra temei: câți bărbați poate avea o femeie? „Organizația necăsătoritelor“ spune că 3, „Organizația căsătoritelor“ spune că numai unul. De-aici între înfocatele partizane comuniste s'au născut ciocuri și încăierări. Ecouri grele de palme sdravăn aplicate și de țipete dureroase au mai străbătut prin focul discuțiilor, până când la urmă s'a ajuns la rezoluția că trebuie oprite acele femei cari tind să stăpânească mai mult decât 3 bărbați. — Nu căutam ce a putut să le îndemne pe femeile din Rusia să-și permită luxul pe față a lor câte 3 bărbați, notăm însă că după cât se pare lucrurile se cam

schimbă. Câtă vreme până acum, bărbatul era acela care-și discuta numărul femeilor și care și le și câștiga, acum femeile se îngrijesc să aibă pe cine lua, nu după cine se duce. Bărbaților geloși, dinspre răsăritul apropiat vânturi primejdioase pentru voi s'au pornit. Fiți cu ochii în patru și luptați din răsputeri dacă... dacă... Nu uitați însă vorba: „când o vrea femeia și dracu...“

SCRISORI DELA REDACȚIE

M. E. Dumbrăveanu. Subiectul se pretează admirabil la prelucrare, dar forma lasă mult de dorit. Trebuie să fiți mai îngrijit și să evitați cacofoniile prea dese și provincialismele.

BIBLIOGRAFIE

REVISTE

- Clipa an III. No. 122—123 București.
Ritmul Vremii an I. No. 11—12 București.
Adevărul literar an VII. No. 265 București.
Răsăritul an VIII. No. 3 București.
Ramuri. — Drum drept an XIX. No. 10 Craiova.
Suflet Românesc an I. No. 7 Craiova.
Crainicul an I. No. 1 Craiova.
Vremuri bune an I. 7—8 Bărlad.
Gratul nostru an I. 12 Bărlad.
Zări senine an I. No. 8—9 Bistrița.
Înfrățirea Românească an II. No. 5 Cluj.
Țara Noastră an VII. No. 1 Cluj.
Flamura an III. No. 9 Craiova.
Cele trei Crișuri an VI. No. 12 Oradea-Mare.
Școala Someșană an I. No. 1 Dej.
Foaia Tinerimii an X. No. 1 București.
Socletatea de Mătne an III. No. 1—2 Cluj.

CARTI

Editura „Cartea Românească“ București:

- I. Vlădescu: Isovoarele istoriei Românilor I. prețul 60 Lei.
Soveja: Titu Maloiescu 45 Lei.
Th. D. Speranța: Anecdote proaspete vol. VIII. 70 Lei.
Calendarul Minervei: pe 1926 îngrijit de S. S. R. 75 Lei.
Marcel Romanescu: Balconul, Traducere din Gunar Heiberg, cu un studiu introductiv prețul 50 Lei.
Magda D. Nicolau: Danemarca, (cunoștințe folositoare) prețul 4 Lei.
I. Simionescu: Nicolae Milescu în China prețul 4 Lei.
I. Ciocărlan: Fără noroc prețul 5 Lei.
Editura „ASOCIAȚIUNII“ Sibiu
G. Tutoveanu: Patria (versuri) 5 Lei.
A. Bărsceanu: Snoave, chinături, povestiri prețul 5 Lei.
Dr. Gh. Preda: O încercare de apropiere a raporturilor între știință și religie Oct. Vorobchievici: Păcat pentru păcat comedie într'un act.
I. Moldovanu: Igiene Națiunei.

A P Ă R U T**EDIȚIE 1925-26**

ANUARUL ROMÂNIEI

PENTRU COMERȚ, INDUSTRIE, MESERII ȘI AGRICULTURĂ**EDITURA RUDOLF MOSSE SOC. ANON.****BUCUREȘTI****BULEVARDUL ACADEMIEI No. 4****TELEFON:****64/41, 57/88, 77/05.**

Un volum de apr. 3.000 pagini
 cuprinzând peste **1.000.000** adrese ale comercianților, industriașilor,
 fabricilor, medicilor, avocaților, etc., etc.

ANUARUL ROMÂNIEI

mai cuprinde numeroase date în legătură cu industria și comerțul țării,
 o hartă a României-Mari, noua împărțire administrativă,
 tariful vamal, etc., etc.

ANUARUL ROMÂNIEI

este primul mare anuar într'adevăr complet, de o netăgăduită valoare
 pentru toți comercianții și industriași, absolut necesar
 la plasarea produselor lor și stabilirea
 de noi legături de afaceri.

PREȚUL UNUI EXEMPLAR LEGAT ÎN PÂNZĂ LEI 3000